*Eduskunnan hallinto- ja turvallisuusjaoston kirjallinen asiantuntijalausuntopyyntö Kehityspoliittiselta toimikunnalta*

*Aihe: HE 134/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017/Kansainvälinen kehitysyhteistyö*

Kehityspoliittinen toimikunta (KPT) on ainoa systemaattisesti ja laaja-alaisesti Suomen kehitysyhteistyötä sekä -politiikkaa seuraava ja arvioiva taho. Sen jäsenistö koostuu eduskuntapuolueista, etu- ja kansalaisjärjestöistä sekä UniPID- verkoston yliopistoista. Kehityspoliittinen toimikunta on seurannut osana valtioneuvostolta saamaansa mandaattia Suomen kehitysyhteistyön rahoitusta vuodesta 2003 ja ilmaissut huolensa vuosittaisissa arvioissaan Suomen kehitysrahoituksen määrästä ja siitä, että Suomi laiminlyö kansainvälisiä kehitysrahoitussitoumuksiaan.

Tänä vuonna kehitysyhteistyöhön on kohdistunut historiallisesti suurimmat ja muihin sektoreihin verrattuna suhteellisesti mittavimmat leikkaukset. Kaikkiaan lahjamuotoisesta kehitysavusta ja yhteistyöstä on leikattu 330 miljoonaa euroa. Myöskään päästökauppatuloja, joita kertyi esimerkiksi vuonna 2014 69 miljoonaa euroa, ei enää ohjata kehitysyhteistyöhön. Vastoin Suomen kansainvälisiä sitoumuksia myös ilmastorahoitus katetaan vähenevistä kehitysyhteistyömäärärahoista. Leikkausten ajankohta ja mittasuhteet ovat epärationaalisia historiallisesti mittavimman humanitaarisen kriisin aikana, jolloin ennaltaehkäisevälle pitkäkestoiselle kehitysyhteistyölle on valtava tarve.

Mittavat leikkaukset ovat koskeneet kansalaisyhteiskunnan toimijoita, kansainvälisiä järjestöjä sekä maa- ja alueellista kehitysyhteistyötä. Kansalaisjärjestöt ovat joutuneet sopeutumaan yli 40 prosentin supistuksiin. Myös Suomen tuki YK-järjestöille kutistuu kokonaisuudessaan lähes 60 prosenttia. Samanaikaisesti hallituksen virallisena tavoitteena on parantaa kehitysyhteistyön tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta erityisesti niillä hallituksen painopistealuilla, joita juuri nämä toimijat edistävät (ml. naisten ja tyttöjen aseman parantaminen). Maa- ja alueellisen yhteistyön leikkaukset vaikeuttavat puolestaan mm. muuttoliikkeen juurisyihin puuttumista. Ne vaikeuttavat myös Suomen kaupallista yhteistyötä (ml. TEAM-Finland) ja yksityissektorin kehittämistä kohdemaissa, vaikka niiden edistäminen on juuri hallituksen kärkitavoite.

Nykyiset leikkaukset on toteutettu vastoin Kehityspoliittisen toimikunnan suositusta täysimääräisinä heti vuoden 2016 alusta. Kiireellinen aikataulu ei ole mahdollistanut tarveharkintaa, siirtymäaikoja tai leikkauskohteiden rationaalista valintaa. Tämä murentaa kehitysyhteistyön tuloksellisuutta. Leikkauksia ei ole myöskään suhteutettu kehitysyhteistyön evaluaatioiden tuloksiin.

On erityisen tärkeää huomata se, että Suomen hallitus on sitoutunut YK:n kestävän kehityksen Agenda2030 toimeenpanoon syksyllä 2015. Tässä yhteydessä Suomi on myös vahvistanut sitoutumisensa 0,7 prosenttin kehitysrahoitusosuuteen bruttokansatulosta ja avun kohdentamiseen kaikkein köyhimmille maille 0,2 prosentin BKTL-suosituksen mukaisesti (*Kestävän kehityksen tavoite SDG-17*).

Suomi on myös oikeudellisesti sitovan Pariisin ilmastosopimuksen osapuoli ja sitoutunut tukemaan kaikkein köyhimpiä maita niiden sopeutumisessa ilmastonmuutokseen ilmastorahoituksella, mikä ei talousarvioesityksen 2017 valossa toteudu.

Hallituksen talousarvioesityksessä varsinaiseen kehitysyhteistyöhön ehdotetaan myönnettäväksi 535,2 milj. euroa sekä 366 milj. euron sitoumusvaltuuksia, joista aiheutuvat menot ajoittuvat vuoden 2016 jälkeisille vuosille. Se vastaisi 0,40 prosentin kehitysrahoitusosuutta suhteessa bruttokansantuloon, mikä ei ole edellä mainittujen Suomen kansainvälisten sitoumusten mukaista. Talousarvioesityksen mukaan Suomen kaikkein köyhimmille maille suuntautuvan kehitysyhteistyön ja avun ennakoidaan laskevan 0,15 prosenttiin bruttokansatulosta, mikä ei ole linjassa YK:n Agenda2030 tavoitteen kanssa.

Talousarvioesitys ehdottaa myös kehitysyhteistyölainoihin 100 milj. euroa, Finnfundin pääoman korottamiseen 10 milj. euroa ja kehitysyhteistyön finanssisijoituksiin 30 milj. euroa. Tämä ehdotus konkretisoi kehitysyhteistyön suurta murrosta ja nostaa laina- ja pääomamuotoisen kehitysyhteistyöosuuden suuruudeltaan Suomen monenkeskisen kehitysyhteistyön rinnalle. Siksi on erittäin tärkeää, että myös laina- pääomasijoituksien kehitysvaikutuksia arvioidaan systemaattisesti. On varmistettava, että kehitysyhteistyön pääperiaatteet koskevat kaikkia toimijoita.

Kehityspoliittisen toimikunnan suositukset

- Hallituksen tulee noudattaa pyrkimystään kehitysrahoituksen nostamisesta YK:n tavoitteiden mukaiseen 0,7 prosenttiin bruttokansatulosta ja laatia uskottava aikataulu sen saavuttamiseksi.
- Hallituksen tulee huolehtia siitä, että kaikkein köyhimpien maiden kehitysrahoitusosuus ei laske vaan Suomi noudattaa tässäkin kansainvälistä kestävän kehityksen Agenda2030 sitoumustaan 0,2 prosentin BKTL-osuudesta. Kaikkein köyhimpien maiden asema tulee huomioida myös ilmastorahoituksessa.
- Myös laina- ja pääomasijoitusten kehitysvaikutuksia tulee arvioida systemaattisesti. Kehitysyhteistyön pääperiaatteiden tulee koskea kaikkia toimijoita.
- Jatkossa kehitysyhteistyöhön liittyviä rahoituspäätöksiä tulee tehdä entistä järjestelmällisemmin perustuen kehitysyhteistyön ja kestävän kehityksen tavoitteisiin sekä arvioinneissa todettuihin tuloksiin.

Lisätietoja: Marikki Stocchetti, KPT:n pääsihteeri, puh. 050 525 864 marikki.stocchetti@formin.fi